

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Kaakkois-Suomen elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. (Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/13118/2024)

Laskennallisten korvausten leikkaamisella tavoitellaan säästöjä, joita on ymmärrettävästi saatava. Hallituksen esityksellä kotoutumislain muuttamiseksi on tarkoitus karsia ensisijaisesti kuntien ja hyvinvointialueiden hallinnollisia tehtäviä, mutta vähemmän tehtäviä, jotka vaikuttaisivat heikentävästi kotoutujien palveluihin. Kaakkois-Suomen elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskus puoltaa tarvittavia leikkauksia, jotka eivät kohdistu suoraan kotoutumisen palveluihin.

Kaakkois-Suomen elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskuksen näkökulmasta on haastavaa tulevassa tilanteessa seurata ja valvoa, että kuntien ja hyvinvointialueiden tuottamat kotoutumisen palvelut eivät laadullisesti laske. Jo suunniteltu kotoutumisajan lyhentäminen asettaa varsinkin ne kunnat, joissa talous on tiukoilla, eriarvoiseen asemaan hyvin pärjäävien rinnalla. Tällä voi olla merkitystä yhteiskunnan vastaanottavuuteen ja toimenpiteisiin hyvien väestösuhteiden edistämisessä. ELY-keskukset ovat tehneet systemaattista ja pitkäjänteistä yhteistyötä kuntien kanssa kiintiöpakolaisten vastaanottamiseksi ja tilapäistä suojelua saavien kuntaan siirtymisten tukemiseksi.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Laskennallisten korvausten korvausajan lyhentämisen ja korvausmäärän tason laskemisen seurauksena on riski, että kuntien halukkuus ottaa vastaan kiintiöpakolaisia ja tilapäistä suojelua saavia vähenee. Kaakkois-Suomesta menetetään jo nyt kansainvälisiä osaajia muualle. Kansainvälistä suojelua ja tilapäistä suojelua saavien muuttoon kasvukeskuksiin vaikuttaa ensisijaisesti onko näkymiä työllistyä kotikuntaan tai lähialueelle. Palveluvarustuksellakin on vaikutusta, mutta ei ensisijaista. Tilapäistä suojelua saavilla kehitys Ukrainassa vaikuttanee enemmän.

Valtakunnallisella tasolla ukrainalaiset työllistyvät ja integroituvat nopeasti. Tilapäistä suojelua saavien työllistymisestä ei kuitenkaan ole saatavilla alueellista tietoa, mikä olisi ensiarvoisen tärkeää,

kun seurataan työllisyyden alueellista kehittymistä. Kaakkois-Suomen työllisyyskatsauksien mukaan 2024 tammi-elokuussa, oli reilun 18 %:n nousu ukrainalaisten työttömien työnhakijoiden ja koulutuksiin osallistujien määrässä. Tällä voi Kaakkois-Suomen elinvoima-, liikenne- ja ympäristökeskuksen mukaan olla myös vaikutusta alueiden eriarvoiseen kehittymiseen.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

Norminpurku on suositeltavaa, kun sillä saadaan aikaan säästöjä, jotka eivät heikennä kotoutumisen palveluja. Kaakkois-Suomen ELY-keskus pitää tätä kannatettavana, mutta toivoo, että säästöjen vaikutukset eivät todennu laadukkaiden kotoutumispalveluiden järjestämisessä.

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Kuntien yhteistyöryhmän karsimisen taloudellinen vaikutus on kyseenalainen. Tuleeko säästöä, kun yhteistyöryhmää olisi koordinoitu joka tapauksessa virkamiestyönä, todennäköisesti ilman kokouspalkkioita. Kotoutumisohjelman asiakirjan poistaminen herättää myös kysymyksiä. Ensinnäkin, kuinka paljon asiakirjan laatiminen vie resursseja kunnissa, joita kuitenkin tarvitaan itse lakisääteisten palvelujen järjestämiseen. Toinen näkökulma ELY-keskusten kannalta on kotoutumisohjelman alkuperäinen tarkoitus todentaa palvelujen olemassaoloa, kun tarkastellaan erityiskustannuskorvausten maksatuksia. Miten ELY-keskuksessa voidaan toteuttaa valvontaa palvelujen järjestämisestä, jos ei ole asiakirjaa. Asiakirjan oli myös tarkoitus palvella sekä perehdytysmateriaalina että palvelutarjottimen kuvauksena. Asiakirjalle on luotu valmis pohja, joten sen täyttämättä jättäminen ja seuranta ei tuota suuria taloudellisia säästöjä. Monialaiset osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnit voivat keventää kustannuksia hyvinvointialueilla. Niitä kuitenkin joudutaan tekemään jatkossakin ja monialaiset kotoutumissuunnitelmat kohdentuvat usein asiakasryhmään, joka on erityisen heikossa asemassa. Käytännössä tämä ei tuo muutosta vanhaan, jos kunta ja hyvinvointialue yhteistyössä laativat palvelutarpeenarvioinnit, niissä harvoissa tarpeellisissa tapauksissa. Kuten esityksessäkin todetaan, tällä voidaan saavuttaa vähäisiä säästöjä.

Karreinen Outi
Kaakkois-Suomen ELY - Työvoiman maahanmuutto ja kotoutumisen
edistäminen-tiimi